

ná, milyen nehéz ilyen emberek közt becsületesnek maradni egy uralkodónak, aligha ülne be helyettem ebbe a vöröskárpitu székbe.

Már nem sétált le s föl felkavart indulatában. Megállott Scepper előtt, fáradtan ejtette vállára jobbkezét s keserűen mosolygott.

— Egyébiránt melegen köszönöm értékes felvilágosításait. Kérem adja át hódolatteljes üdvözleteimet császári bátyámnak.

Az orátor megértette, hogy vége az audienciának. Egész hosszában fölemelkedett, hogy kétrét hajolhasson ismét és ügyesen egymásba fűzött szavakkal magasztalta öfelsége tiszta látását, páratlan bölcsességét.

— Felséged kitüntető kegyessége feljogosít egy szerény kérdés megkockáztatására. Mire kegyeskedik határozni magát?

— Háborúra, kedves Scepper. Háborúra! Minden elszalasztott perc végzetes lehet rám, ön mondotta imént. Megpróbálok versenytfutni a baráttal és halott királyával. Ha én érkezem hamarabb Budára, kivetem onnan Horvát György hétszáz darabontját és én rendezek diszes temetést halott kollegámnak, hogy aztán nyomban fejemre illeszthessem a gazdátlan koronát. Ha ők érkeznek gyorsabban, akkor nagy baj van. Akkor is katona kell, de sokkal több katona. Csak azt nem tudom még, honnan veszem a pénzt ehhez a mulatsághoz?

SALAMON ERNŐ: KÉT VERS

NINCS A SZEGÉNYNEK . . .

*Volt és elmúlt az ifjuság,
szegénység az már kész öregség,
nincs a szegénynek szép idő,
nincs gyermekének vig gyerekség.*

*Mit ad vaküres élete,
mit ad az élet a szegénynek?
A semminél többet nem ad,
csak éppen annyit ad, hogy élhet.*

*Rongyot, borut, rüit, nyavalyát,
sárga alkonyt, ecetes éjet,
minden emberben idegent,
minden gonoszban ellenséget.*

*Milyen fiatal éveket!
Tavaszt pincében, nyárt a gyárban,*

tüdőrerontó ködöket,
mély őszt, tapodást égnyi sárban.

Schol a napos délelőtt,
érek a ködös délutánba,
elmúlt a java életem,
de nem én vagyok, aki bánja.

T Á N C

Látom a fejem felett
azt a nyomorú eget,
látom a talpam alatt
ezt a telepi sarat,
fogjunk táncba, gyáriak,
hopp, hopp, hopp,
ideállok, táncolok,
pillants ide mit tudok!

Az a munkás, aki férfi
s nem tekint a nagy időre,
teszi tisztét, azt a munkát,
akármilyen nagy esőbe,
nem fog rajta ki a szíjj,
nem tud többet nála gép,
úgy reperál, az igaz,
hogy csupa gyönyörűség!
Hoppá, hoppá, hoppá, hoppá,
itt ugorj,
kettő hátra, egy előre,
most kilépni,
most farolj!

Az a munkás, aki férfi
s nem diderg a nagy fagyokba,
hagyja a kályhára-bujást
a papucsos tolvajokra.
Vigyázz, hé! Indul a köd!
Fogd meg a lélekzeted!
Nem férfi, aki a jeges
hajnaloktól megijed!
Ismertem egy öregembert:
Potya Pált,
megfagyott az. Hogy szégyelte,
hogy restelte
mit csinált!

No pirulj, szemérmes szoknya,
aki visel, öregasszony,
arra való éjszakákat
férje mellett, hogy virrasszon!
Hazajön az emberem
a tüdeje trombita,
jajgat, hogy torka szakad,
tudom is én, mi baja!
Ki nem mozdul, ül a piccsen,
bamba-vak,
nekem aztán jutott férfi,
mire leül
rajt' ragad!

Felöltöm egy feketémet,
teszem lábom, így la, így la,
öreganyám tanította,
így tanított lánykoromba.
Gyertek táncra szóda, kosz,
nagytekenős reggelek,
idekancsits, uriné,
hogy én milyen port verek!
Ha én egyszer táncbaszállok,
hoprahopp,
haragosom arcán semmi
hagynivalót
nem hagyok!

Van a napnak nyugodatja,
éjszakának virradatja.
Addig élek hajnalig,
valahogy csak eltelik!
Otthagytam a gerendádat,
tőlem bőgeds hat dudádat,
ha én egyszer abbahagytam
fogjon hozzá a bubánat!

*Hány ujjamat elcicáztam!
Amennyit én tulóráztam!
Hoppla, férfi, hoppla, bak,
aki harap az harap!
Ötthagynom a meszelőmet,*

*a markomnak szeretőmet.
Jappa, néne, hopp, kebel,
csak azért is járjuk el!
Hahha, hahha, hogy ropom,
míg szuszogok, nem hagyom!*

M A G Y A R P O Z I T I V I S T Á K

Irta: SZABÓ IMRE

Ha a pozitivistának tartott magyar történelmi időszakot — az 1867 utáni időt egészen a századfordulóig — egy magyar pozitivista, *Pulszky Ágost* társadalmi felfogásának megfelelő vázba akarjuk elhelyezni s e korszakot magaszabta mértékével mérni, akkor összhangba lehet hozni és egységben látni a különböző és e kort értékelő felfogásokat és meglehet érteni ezek sokaságát. *Pulszky Ágost* szerint ugyanis egy adott kereten belül, melyet ma társadalomnak nevezünk, tulajdonképpen a társadalmaknak tömege él; szerinte társadalom alatt azon viszonyok összege értendő, melyek az emberi együttlétben „határozott, okvetlen szükségre és kitűzött célra vonatkoznak“, vagyis amelyek tudatos, összetartozó embercsoportokat jelentenek a nagyobb egységen, emberi összcsoporton belül. Amit mi társadalomnak mondunk, az tehát tulajdonképpen különböző, összetartozó kisebb csoportok egysége („tudatos, bizonyos cél és életszükség az, mely e köröket összekapcsolja“, — mondja *Pulszky Ágost* *A jog és állambölcsészet alaptanai* című művében.). A kiegyezés utáni magyar társadalom is — ezek szerint — különböző felismert életcélokat, életérdekeket valló csoportok, *Pulszky* szavával: társadalmak összessége volt; így érthető, hogy e kor jellemzésénél különböző ítéletekkel találkozunk aszerint, hogy e társadalmi keret melyik közösségi alcsoportját szemléli a bíráló.

Pulszky szerint e „társadalmak“ vagyis csoportok közül az, „a mely viszonylagosan legnagyobb jelentőségű, vagyis a melynek központjára szolgáló életérdek azon időben és körben legtöbb és leghatályosabb törekvést elégít ki és a melynek létföltételei a hozzátartozók tudatának, fegyelmezettségének és szervezkedési képességének fokával leginkább összhangzó“, uralkodóvá, vagyis államivá emelkedik, anyagi eleme, tartalma lesz így az államnak (i. m. 83. o.). Ez az uralkodó állami „társadalom“ azonban kétféle alárendelt „társadalmat“ tartalmaz magában: az uralomról már lehanyatlott csoporttartalmat és azt az életérdeket, mely a jövőben fog megvalósulni és egyelőre csak csirájában van meg. Érthető eszerint, ha egy korból mindenki azt a csoportfelfogást emeli ki, amely nézeteinek megfelelően, azt a közösséget hozza elő, mely neki tetsző: a kor bírálója így találja meg az elítélt környezetben reménytelőt magvát egy eljövendő időnek vagy utolsó mentsvárát egy letűnt rendnek.

A 67 utáni idők megítélésében a nézetek különbözők: az „állami uralkodó társadalom“ tagjai természetesen igenlően ítélik meg a kort, melynek kialakításában és fenntartásában maguk is résztvesznek; mások viszont lesújtó ítélettel bélyegezhetik meg. Így például *Szekfü Gyula*